

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
ul. Dr. Józefa Rostka 16 41-902 Bytom
tel; 032 2819405 , 032 2819406

mgr Alicja Jaroń- pedagog Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bytomiu

Zagrożenia patologią wśród dzieci i młodzieży we współczesnym świecie są zjawiskiem wieloczynnikowym. Składają się na nie czynniki indywidualne, społeczno-kulturowe , obyczajowe i prawne. Każde przychodzące na świat dziecko potrzebuje kochających go mądrą miłością rodziców i dobrych nauczycieli – wychowawców.

Jeśli zamiast wsparcia i miłości dziecko doświadcza negatywnych nacisków, wtedy pojawiają się zagrożenia i trudności w rozwoju aż do wystąpienia różnego rodzaju patologii, takich jak: niktynizm, alkoholizm, narkomania, przestępczość choroby psychiczne, samobójstwa.

Nawet gdy dziecko ma dobrą sytuację rodzinną, może popaść w poważny kryzys, czy ulec jakiejś formie patologii. Źródłem zagrożeń dla młodego człowieka jest zawsze jego niedojrzałość .

W odniesieniu do sfery emocjonalnej największe zagrożenia polegają na ucieczkach od bolesnych emocji. Próba ta często kończy się popadnięciem w uzależnienia chemiczne, psychotropowe, po to by zapomnieć o tym co boli. Sytuacje tego typu mogą prowadzić do poważnych uzależnień, które powodują często nieodwracalne skutki.

Wśród najczęstszych motywów sięgania przez dzieci i młodzież po różnego typu środki psychoaktywne (narkotyki, leki, kleje, alkohol) wymienia się:

ciekawość, namowę, naśladownictwo, chęć przeżycia przyjemności, uzyskanie lepszego samopoczucia, chęć nawiązywania kontaktów i zdobycie dobrej pozycji w grupie rówieśniczej.

Narkomania to choroba "braku " miłości i poczucia bezpieczeństwa. Psycholodzy zwracają uwagę, że branie środków uzależniających jest sygnałem problemów ucznia, z którymi sobie sam nie radzi. Należą do nich:

- brak porozumienia w domu

- kłopoty w nauce;
- brak wiary w siebie;
- niepowodzenia z pierwszą miłością.
- trudności w kontaktach z rówieśnikami;
- poczucie osamotnienia i nieakceptacji przez grupę rówieśniczą;
- brak przyjaciół ucieczka od kontaktów;
- częste sytuacje konfliktowe;
- niezadowolenie z kontaktów rodzinnych;
- konflikty;
- niemożność porozumienia się w podstawowych sprawach;
- brak poczucia oparcia psychicznego ze strony rodziców , uczucia niechęci a nawet nienawiści do nich;
- złe samopoczucie w szkolnych grupach rówieśniczych;
- konflikty z nauczycielami;

Zaburzenia życia emocjonalnego :

- wysoki poziom lęku oraz napięcia psychicznego;
- nie zrównoważenie emocjonalne;
- obniżone poczucie sensu życia;
- myśli samobójcze.

Światowa organizacja zdrowia określiła narkomanię, jako chorobę złej adaptacji. W sytuacji gdy zjawisko uzależnień wśród dzieci i młodzieży ma tendencję wzrostową, problem narkomanii należy poddać refleksji psychologiczno-pedagogicznej i uzyskać odpowiedź na pytania: co powoduje iż dzieci dziesięcioletnie sięgają po środki typu kleje a młodzież w wieku piętnastu lat i starsza uzależnia się od środków psychoaktywnych?

Jakie są główne błędy popełniane rodzinę i szkołę? Bo właśnie rodzina i szkoła są odpowiedzialne za kształtowanie osobowości młodego człowieka.

Kolejne zagrożenie dzieci i młodzieży tkwi w rodzinie. Rodzina jest podstawowym środowiskiem w którym dzieci uczą się postawy wobec siebie i świata. Kryzys rodziny przybiera wiele postaci np. : rozbitcie rodziny, alkoholizm, narkomania i przemoc.

Szkoła jest także instytucją odpowiedzialną za wychowanie. W ostatnim czasie w szkołach na całym świecie zauważa się pogłębiające się zjawisko mobbingu - czyli przemocy. Fala przemocy wewnątrzszkolnej stała się problemem. Jak wykazują to liczne badania i raporty, ponad połowa młodzieży doświadcza w szkołach przemocy. Nasilenie przemocy wobec innych ludzi jest wynikiem doświadczania takiej przemocy w rodzinie oraz otoczeniu rówieśniczym. Duży wpływ na wzrost agresywności młodzieży ma także atmosfera psychiczna panująca w szkole ; na atmosferę składa się stosunek nauczycieli do uczniów, sposób rozwiązywania konfliktów i zatargów wynikających ze sprzeczności interesów różnych grup składających się na społeczność danej szkoły. Agresja burzy sferę emocjonalną zarówno u ofiar przemocy jak i u osób przejawiających zachowania agresywne-agresorów.

Młodzież szkolna tworzy współdziałające grupy rówieśnicze. Zdarza się, że one także mogą być zagrożeniem. Są to niektóre grupy nieformalne. Należą do nich osobnicy z zaniedbanych i odrzuconych w domu rodzinnym. Szukają zaspokojenia swych potrzeb społecznych, głównie uznania w grupie rówieśniczej, wśród podobnych sobie nieprzystosowanych, wykraczających stopniowo na drogę przestępców młodocianych prezentujących buntowniczą i konspiracyjną postawę wobec dorosłych. Istnieją także grupy młodzieży, które kwestionują wszelkie zwyczaje kulturowe, prezentują buntowniczą postawę wobec dorosłych ,negują ich zwyczaje i styl życia. Są to subkultury młodzieżowe takie jak hipisi, gitrowcy, skinhedzi, punki. Młodzież ta odrzuca dorosłych, dąży do stworzenia własnych wzorów, zanegowania kultury dominującej w społeczeństwie.

Jedna z psychologicznych koncepcji wyjaśnia uzależnienia młodzieży jako wynik samoleczenia różnych dysfunkcji osobowości i swych problemów adaptacyjnych. Osoby te są zazwyczaj dojrzałe emocjonalnie lecz posiadają słabo rozwinięty system wewnętrznej kontroli. Wyróżniają się bardzo wygórowanymi wymaganiami i oczekują natychmiastowego zaspokajania potrzeb. Cechuje je duża dysproporcja między ambicjami i celami a realnymi osiągnięciami. Mają niską tolerancję na lęk i frustrację oraz niską umiejętność kształtowania

mechanizmów obronnych. Reagują albo agresją albo różnego typu ucieczką np. wstąpieniem do sekt-co stanowi także wielkie zagrożenie dla dorastającej młodzieży.

Szczególnie niekorzystne dla rozwoju osobowości dziecka uważa się urazy psychiczne (sytuacje stresujące doznawane we własnym domu i szkole).Urazy te prowadzą do stanu deprawacji uczuciowej i społecznej . Cechuje je uczucie beznadziejności, nieznośnego stanu napięcia emocjonalnego, obniżenia poczucia własnej wartości utraty szacunku do samego siebie.

Tendencje wzrostowe zjawiska uzależnień są wynikiem utrwalonych współcześnie przekazów wśród młodzieży, że człowiek ma prawo być szczęśliwy, więc stan szczęśliwości mu się należy i nie obowiązuje go walka z przeciwnościami czy znoszenie przykrych doznań. Teoria pozytywnego myślenia w tym przypadku wykorzystywana jest w krzywym zwierciadle: młodzież sięga po alkohol czy narkotyki właśnie po to, by "pozytywnie" myśleć, by wyrobić w sobie "pozytywny" obraz samego siebie. Kolejne źródło destrukcyjnego wpływu dominującej kultury to promowanie fałszywej tolerancji. Osoby popadające w kryzys i zachowania patologiczne szantażują ludzi z otoczenia sloganem o tolerancji i życiu w wolnym kraju. Taki sposób interpretowania tolerancji i wolności prowadzi rzeczywiście do jej utraty. Niekorzystny wpływ na kształtowanie się u młodych ludzi potrzeb i wartości mają powszechnie stosowane w nasilonym stopniu techniki reklamowe - które wręcz wymuszają na ludziach wytwarzanie sztucznych potrzeb - zupełnie nieuzasadnionych. Rozwój lub degeneracja wychowanków dokonuje się w całym kontekście kultury i uwarunkowań społecznych. Ów kontekst kulturowy i społeczny oddziałuje na dzieci i młodzież w dużym stopniu za pośrednictwem środków społecznego przekazu. Współczesne media są rodzajem zbiorowego wychowawcy. Niewątpliwie media pełnią rolę wychowawczą, pod warunkiem że dzieci i młodzież korzystają z programów dla nich przeznaczonych. Często jednak bywa inaczej. Rodzice nie mają pod kontrolą tego, co oglądają ich dzieci. W takim przypadku media tylko uzależniają ,a w wielu przypadkach deprawują. Niejednokrotnie zauważamy, iż programy telewizyjne, gry komputerowe, czasopisma, strony internetowe kierowane do dzieci i młodzieży są pełne mniej lub bardziej zamaskowanej przemocy, okrucieństwa, erotyzmu.

Destrukcyjny wpływ mediów polega na wytwarzaniu nieuzasadnionych potrzeb wywołanych agresywną reklamą .W tej sytuacji wielkim zagrożeniem dla rozwoju młodzieży jest fakt, że większość wychowanków spędza wiele godzin dziennie przed telewizorem czy komputerem. Przeważająca ich część poświęca więcej czasu na kontakt z mediami niż kontakt z rodzicami

lub na pobyt w szkole. F.Kozaczuk w czasopiśmie "Profilaktyka i resocjalizacja " wskazuje na zagrożenia cywilizacyjne i określa je jako płynące z wielu stron czynniki patogene tkwiące w dynamicznych i wyjątkowo burzliwych procesach cywilizacyjnych oraz przeobrażeniach kulturowych. Autor przedstawia realne i potencjalne socjalizacyjne i wychowawcze skutki tych zagrożeń . Na ich tle określa nowe wyzwania stojące przed instytucjami socjalizacyjnymi i wychowawczymi w szczególności przed rodziną i szkołą. Zwraca też uwagę na konieczność komplementarności i metodologicznej poprawności systemów profilaktyki społecznej w makro i mikrośrodkach, przedsięwzięciach profilaktycznych i resocjalizacyjnych. Profilaktyka zaburzeń i patologii wśród dzieci młodzieży ma ogromną rolę, lecz prawdziwe efekty przynosi wtedy, gdy jest prowadzona integralnie z dobrym odpowiedzialnym wychowaniem. Najskuteczniejsza jest profilaktyka, która polega na uczeniu wychowanków dojrzałości w odniesieniu do określonych zagrożeń, promowaniu dojrzałej postawy we wszystkich dziedzinach życia.

Podsumowując należy stwierdzić, iż w dzisiejszej rzeczywistości dzieci i młodzież są narażone na wiele niebezpieczeństw, które powodują wielką porażkę w życiu młodego człowieka, rozumianą jako utratę sensu życia, a niektóre nawet utratę życia biologicznego.

Rozumiejąc istotę problemu nauczyciele powinni czuć się odpowiedzialni za młodzież i wspólnie z rodzicami pomóc jej bezpiecznie wkroczyć w dorosłość bez nałogów i uzależnień. Wskazane jest refleksyjnie odnieść się do zagadnienia i odpowiedzieć sobie na pytanie " Co robić, aby wzmacniać a nie osłabiać kondycję dzieci i młodzieży, bo przecież to nie jest pokolenie niczyje"

LITERATURA:

- 1.Problemy zagrożenia młodzieży uzależnieniem-publikacja dla pracowników oświaty pod red. B.Kańskiej .COMPW -2 MEN.
2. W.Bobiński : Szkoła chora na nijakość. Tygodnik Powszechny NR 43 / 1994r.
3. M. Dziewiecki .Nowoczesna profilaktyka uzależnień. Kielce 2000r.
4. M. Dziewiecki. Odpowiedzialna pomoc wychowawcza. Radom 1999r.